

Wat doen je ouders eigenlijk overdag, als jij op school zit? Vaak realiseren kleuters zich niet dat hun ouder(s) van alles te doen hebben, terwijl zij op school werken. We gaan vandaag eens denken en praten over wat die papa's en mama's nou de hele dag doen. Op veel scholen wordt met dagritmekaarten gewerkt (Nienhuis, Zelhem). Deze kaarten kunnen kleuters helpen om enig inzicht te krijgen in de tijdsindeling van het schoolgebeuren. We gebruiken de kaarten nu om een beeld te krijgen van de werkzaamheden van de ouders.

Een klein groepje (ongeveer vier) kinderen zit in de 'beroepenhoek'. Daar krijgen ze doblad W35. Op dat blad staat een dagritme voor de kinderen getekend. U bekijkt het blad samen en praat over wat erop staat. In de middelste kolom staan vakjes waarin de werkzaamheden van papa getekend moeten worden. Wat zou daar allemaal kunnen staan?

Eerste vak: papa komt op zijn werk en doet zijn jas uit.

Tweede vak: papa metselt een muur.

Derde vak: papa eet zijn boterham op.

Vierde vak: papa haalt nieuwe stenen met de kruiwagen.

Vijfde vak: papa doet zijn jas aan om naar huis te gaan.

U vergelijkt de werkzaamheden van papa steeds met die van de kinderen. In de onderste vakjes kunnen 'mama-werkjes' worden getekend.

Eerste vak: mama doet haar jas aan om te gaan werken.

Tweede vak: mama speelt met de peuters op de speelzaal.

Derde vak: mama eet fruit met de peuters.

Vierde vak: mama gaat naar huis.

Vijfde vak: mama drinkt thee en wacht op kind.

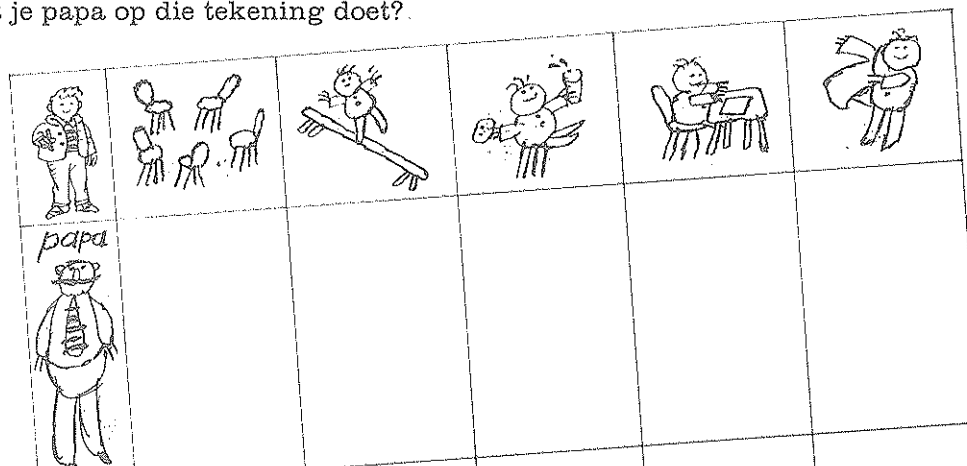
Dit zijn natuurlijk slechts voorbeelden van werkzaamheden. De kinderen vertellen zelf wat zij denken dat hun ouders overdag doen. U kunt met het oog op de lokale of regionale situatie ook bepaalde beroepen een accent geven. U geeft de kinderen doblad W35 mee naar huis. Het is de bedoeling dat ze samen met hun ouders tekeningen maken over wat papa en mama overdag doen. Het is wellicht nodig om een begeleidend briefje mee te geven over wat u van de ouders en de tekeningen verwacht (bijvoorbeeld niet te gedetailleerd tekenen). Als alle kinderen voor het gesprek in de 'beroepenhoek' aan de beurt zijn geweest en alle doebladen weer terug zijn in de klas, houdt u nog een gezamenlijk afsluitend kringgesprek.

Wat staat er allemaal op je doblad getekend?

Wie had gedacht dat mama die dingen overdag doet?

Wie heeft zelf meegeholpen met tekenen?

Vertel eens wat je papa op die tekening doet?

Situatie

Kring

Hoekenwerk

Bedoeling

Ontdekken van en ervaringen opdoen met aspecten van tijd (tijdsbeleving, besef van tijd, ritme, maat en dagelijks tijdsbesef) (15.1).

Doebblad W35

Materiaal

Dagritmekaarten (Nienhuis, Zelhem), indien op school aanwezig.

Tekenmateriaal.

Organisatie

Deze activiteit komt het best tot haar recht in een kleine groep.

U hangt de dagritmekaarten op in de volgorde van die dag.

U kunt deze activiteit goed doen na *Ik doe een mama-ding*.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Wie heeft al enig idee van de werkzaamheden die zijn ouders uitvoeren?

Wie kan de tekeningen goed verwoorden?

U zit met de kinderen in de kring en vertelt dat er elke dag een heleboel mensen naar hun werk gaan. Waar werken de vaders en moeders van de kinderen? Waar werken andere mensen die ze kennen? Probeer daarbij door te vragen:

Wat moet hij/zij daar doen?

Werkt hij daar alleen?

Werkt ze dan binnen of buiten?

Maken ze dan iets?

Verzorgen ze daar de mensen?

Wat gebruiken ze bij dat werk?

Kunnen kinderen dat ook?

Weten kinderen zelf wat ze elke dag moeten doen?

Als afsluiting kunt u de kinderen vragen om in groepjes tekeningen te maken over verschillende 'werkplekken'. Bijvoorbeeld over de school, het kantoor, de winkel, de garage. Als de groepjes bezig zijn, loopt u langs en vraagt u of de kinderen ook weten wat er bij het werk op die plek hoort.

Zijn er veel mensen of weinig?

Wat wordt daar gemaakt, wie wordt daar verzorgd?

Zijn er speciale spullen nodig of niet?

Wordt er binnen of buiten gewerkt?

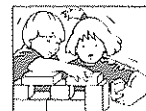
Variatie

Nodig eens iemand uit om te komen vertellen over een beroep. U laat de kinderen over de tekeningen vertellen. De gast vult een en ander aan.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Plekken in de eigen omgeving vergelijken (16.2).

Kennis en ervaring opdoen van en met de omgeving waarin wij leven (17.3.1).

Materiaal

Voor elk groepje een groot vel papier en tekenmateriaal.

Leerlijn

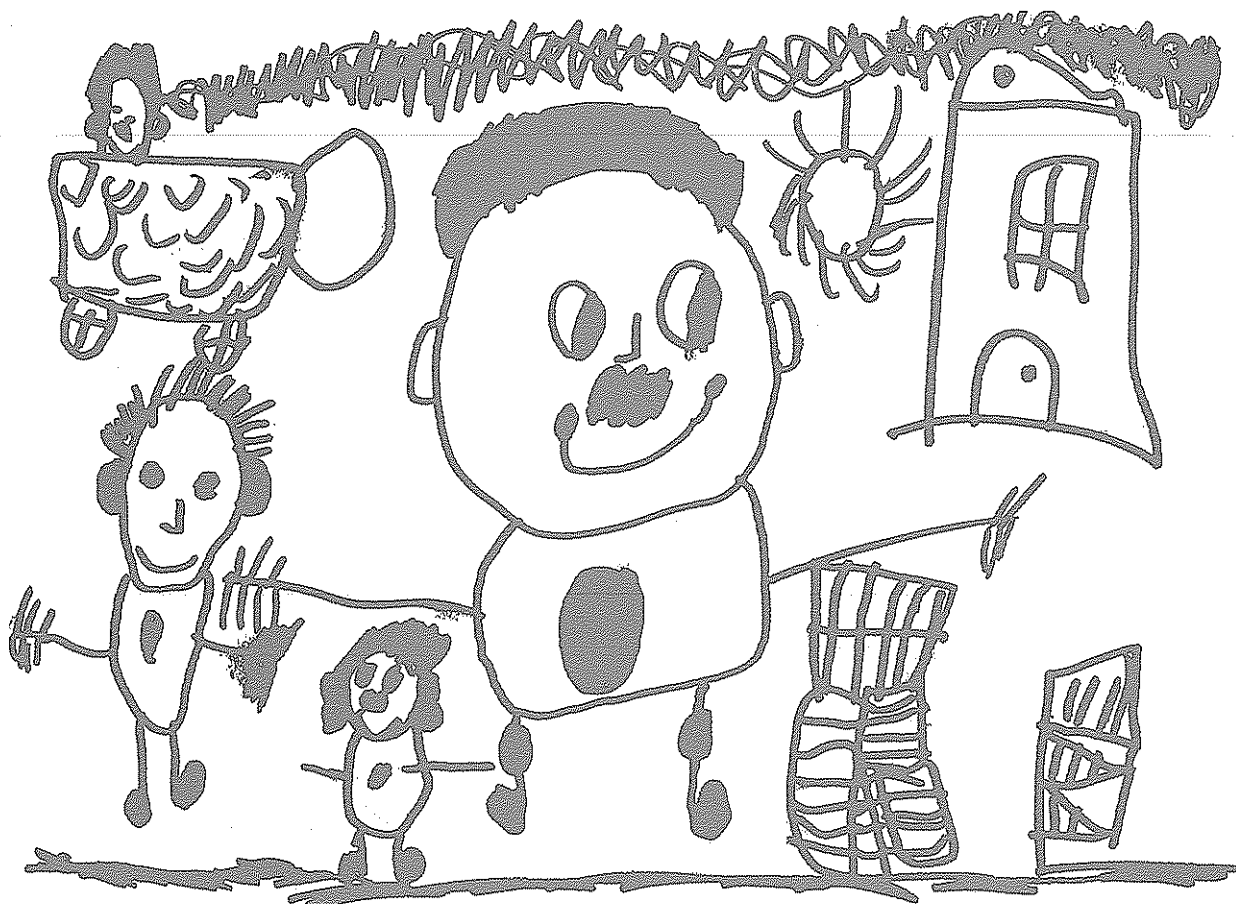
☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Hebben de kinderen enig idee wat 'grote mensen' doen?

Maken ze al onderscheid tussen meer producerend bezig zijn en meer verzorgend?

In boeken en in tekenfilms komen nog (te) weinig roldoorbrekende activiteiten voor. En als u het de kinderen in de groep vraagt, zult u vaak horen dat hun vaders en moeders vaste, rolbevestigende beroepen of werkzaamheden hebben. Ook binnen gezamenlijk te vervullen taken als het huishouden zijn de werkjes dikwijls volgens een vast patroon aan vader of moeder toebedeeld. In de kring praten we over wat de vaders en moeders van de kinderen zoal doen.

Welk beroep heeft je moeder?

Wat doet je vader overdag?

Waarom werkt jouw papa?

Kun je wat je vader doet omruilen met het werk van je moeder?

Wat doet je moeder als ze thuis is?

Wat doet je vader als hij thuis is?

Doen ze allebei evenveel?

Zijn er dingen die je moeder nooit doet?

Wat wil je vader niet graag doen thuis?

We gaan nu spelen dat meisjes 'papa-dingen' doen en jongens 'mama-dingen'. Laat de kinderen eerst vertellen wat ze typische 'papa-' of 'mama-dingen' vinden.

Elke dag komt nu een groepje kinderen aan de beurt om in de poppenhoek die 'rolverwisseling' te spelen. De poppenhoek wordt nu dus een 'rollenspelhoek'. Er liggen diverse attributen:

doktersspullen, make-upspullen (echte?), poetspullen, gereedschap. De rollen worden zo verdeeld dat een meisje de dokter is, een jongen een meisje opmaakt, een meisje de tv. komt repareren, enzovoort. Het verdient aanbeveling om zo'n rollenspel ook eens in de kring te laten spelen en dan met de groep na te bespreken.

Situatie

Kring

Hoekenwerk

Bedoeling

Samenleven (17.2).

Kennis en ervaring opdoen van en met de omgeving waarin we leven (17.3.1).

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Wie kan de beroepen van zijn ouders al omschrijven?

Wie kan zich inleven in een andere rol?

Hoe verloopt het rollenspel?

Kinderen moeten leren omgaan met de materialen die in de klas aanwezig zijn. Meestal zal dat zonder kleerscheuren gaan. Eén groep materialen zult u echter met de grootste zorg moeten introduceren: die materialen die bij verkeerd gebruik gevaar kunnen opleveren voor de kinderen (schaar, naalden, prikpenen, hamer, nijptang en spijkers). U kunt deze materialen onder de aandacht brengen met behulp van het verhaal van Meneertje Bijdehand en een gesprek waarbij u de materialen laat zien.

Meneertje Bijdehand is niet tevreden. Hij heeft pijn in zijn nijptangkop! Komt dat doordat al die spijkers daar zitten? Nee hoor, hij heeft pijn in zijn kop, omdat hij zich zorgen maakt. Weten de kleuters nu echt wel hoe ze zijn spullen moeten gebruiken? Misschien zijn die spullen wel veel te moeilijk. Misschien passen hun vingers niet in de schaar of kunnen ze de hamer of de nijptang niet goed vasthouden. Hij weet het echt niet meer! En intussen blijven alle spulletjes van meneertje Bijdehand maar in de kast liggen: de scharen in het scharenblok, de hamer, de nijptang en de spijkers in de timmerkist en de naalden met de gekleurde draadjes in het doosje. Maar gelukkig, meneertje Bijdehand hoeft niet zo lang ongerust te blijven. Juf roept net de kinderen in de kring. Ze gaat hun vertellen hoe ze moeten knippen, hoe ze met de naalden en de draadjes mooie dingen kunnen maken en ook hoe ze de timmerspullen moeten gebruiken. Meneertje Bijdehand is heel blij om te horen dat de juf tegen de kinderen zegt dat ze heel voorzichtig moeten zijn met al die spullen. Want als je niet goed nadenkt, dan is er gevaar! De kinderen kunnen zichzelf of anderen pijn doen. Maar als ze precies doen wat de juf zegt, dan kunnen ze er leuke dingen mee maken. Meneertje Bijdehand is weer helemaal opgelucht! Nu weten de kinderen dat ze zijn spulletjes ook mogen kiezen.

Met dit verhaaltje als inleiding kunt u een gesprekje starten over het gebruik van genoemde materialen. Hierbij gaat u uit van uw eigen opvatting over hoe er met die materialen moet worden gewerkt. Het is de bedoeling dat u alle materialen laat zien, de werking ervan beschrijft en een van de kinderen die werking laat demonstreren. Tijdens dit gesprekje legt u vooral de nadruk op:

- Het opbergen van de materialen op hun vaste plaatsen in de kasten.
- Het vasthouden van de materialen.
- Het hanteren van de materialen.
- De mogelijke gevaren.

Daarna komt doeblad W36 aan de orde. De kinderen zitten weer aan hun tafeltjes. U herhaalt de opmerkingen over het gebruik van het materiaal. Telkens als u een voorwerp bespreekt, kleuren de kinderen dat op hun blad. Alle 'meneertjes' worden tenslotte opgehangen als herinnering aan het verhaal en het gesprekje.

Situatie

Kring

Hoekenwerk

Bedoeling

Kennis en attitude over specifieke aspecten van gezond gedrag (17.1.2).
Werkhouding (18.2).

Doeblad W36

Materiaal

Hamer, nijptang, spijkers, schaar, naald en draad.

Organisatie

Zorg dat de kinderen in de kring het materiaal goed kunnen zien.

U kunt deze activiteit ook heel goed met een kleiner groepje in de vertelhoek uitvoeren; neem dan vooral de kinderen die nog veel over materiaalgebruik moeten leren.

Jaarkalender

Deze activiteit is erg geschikt, als er nieuwe vierjarigen in de groep gekomen zijn.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Onderkennen de kinderen het gevaar van het materiaal?

Een knoop van een broek is weg, een veter is gebroken, een bladzijde van een prentenboek is gescheurd. Allemaal ongelukjes die in iedere groep weleens voorkomen.

De kinderen verzamelen een week lang allerlei kapotte spulletjes.

Een verflkwast waarvan de steel breekt.

Een poppejurkje waar een scheur in komt.

Een puzzel die incompleet is.

Een plastic hoes die scheurt.

Een houten doos waarvan de deksel losgaat.

Een stukje plastic dat ergens afbreekt.

Een zaklamp waarvan de batterij leeg is geraakt.

Een kartonnen doos waarvan de rand loslaat.

Maak voor iedere dag een aparte 'dagdoos', waar de spullen van die dag in verzameld worden. Noteer de naam van de betreffende dag op de doos. Zet alle dozen op een groepstafel. Na een week zet u die tafel in de kring. Op welke dag ging veel stuk? Welke 'dagdoos' is leeg (die van zaterdag, zondag)? Vraag aan de kinderen of ze bij elkaar kunnen leggen wat nog te repareren is en wat niet meer. Oefen tegelijkertijd de namen van de dagen. Wat gooi je weg als het niet meer te repareren valt of versleten is? En waar laat je het dan? We kennen vast wel namen van verzamelplaatsen voor afval:

Glascontainer.

Papiercontainer.

Container voor batterijen en chemisch afval.

U kunt even ingaan op het nut van het verzamelen van dit afval: slecht voor het milieu. Bij alle spullen die nog te repareren zijn, stelt u vragen in de trant van:

Hoe komt het dat dat stuk is gegaan?

Wat is er precies stuk? Hoe zag het er eerst uit?

Is het kapotgegaan, omdat het gewoon oud is (verweerd) of omdat het veel gebruikt is (versleten)? Waaraan kun je dat zien?

De begrippen *verweerd* en *versleten* zullen niet direct bekend zijn bij de kinderen. Vraag of ze iets over de inhoud van het woord *verweerd* kunnen zeggen. Geef eventueel zelf het voorbeeld van rubber dat zijn veerkracht verliest (elastiekje), van een douchegordijn waar het 'weer' in is gekomen, van kozijnen die hun bescherm laag (verf) verliezen. Kijk of u soortgelijke voorbeelden moet aandragen om het begrip *versleten* nader in te vullen.

Hierna organiseert u een 'reparatiemiddag' waarop met de hulp van ouders de spulletjes weer gemaakt worden. De kinderen kijken toe en doen, als dat mogelijk is, mee. U brengt vooral de werkvolgorde (eerst dit, dan dat) onder woorden.

Variatie

Herhaal deze activiteit enige keren per jaar, desnoods door gebruik te maken van verzamel dozen met een vignet dat het thema 'verweerd/versleten' uitdrukt. U draagt hiermee bij aan het vergroten van het verantwoordelijkheidsgevoel van de kinderen ten aanzien van het gebruik van materialen.

Gebruik 'dagdozen' om de namen van de dagen in te oefenen (bijvoorbeeld elke vrijdag) door ze te gebruiken als verzamelplekjes of ten behoeve van weekoverzichten en dergelijke.

Wie organiseert een ophaalactie van oude batterijen?

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Ontdekken van en ervaringen opdoen met tijdsbesef (15.1).

Werkvolgorde-actievolverde (15.3.1).

Oud en nieuw, hetzelfde en anders (continuïteit en discontinuïteit in de eigen omgeving) (15.4.3).

Attitude-ontwikkeling met betrekking tot zorg voor onze omgeving (17.3.2).

Materiaal

Allerlei kapotte spullen.

Dagdozen (schoendozen) met daarop de namen van de dagen.

Organisatie

Een week (of twee) van tevoren verzamelt u spullen die kapot zijn. U legt die bij de 'hele' spulletjes in het lokaal.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Kunnen de kinderen verwoorden waarom iets niet meer te repareren is?

Komen de kinderen uit zichzelf ook met de vraag of iets gerepareerd kan worden?

Wie kent de namen van de dagen van de week op volgorde?

Met een beetje hulp kunnen kinderen eigen instrumenten maken. Ze kunnen die gebruiken om 'eigen stemmen' te laten horen of om een optreden te begeleiden. Er zijn verschillende soorten instrumenten: blaasinstrumenten, slaginstrumenten, rasp- en wrijfinstrumenten en schudinstrumenten. Als u met de kinderen regelmatig aan onderstaande ideetjes werkt, bouwt u een eigen 'instrumentarium' op. Als u zorgt voor leuke dozen, dan kunnen de kinderen hun instrument zelf opbergen. Van elk van de vier eerdergenoemde soorten geven we hier enkele voorbeelden.

1 Blaasinstrumenten

Een blaasinstrument is gauw gemaakt door een slangetje over een pijpje van een trechtertje te schuiven of een slangetje in een gaatje in een plastic beker te steken.

2 Slaginstrumenten

Een leuk instrument is een spijkerplank. In een dikke plank slaan de kinderen dunne spijkers. Elke spijker telkens iets dieper. Met een grote spijker of stopnaald (eventueel in een kurk geduwd) kunnen ze de ingeslagen spijkers aantikken.

Een rammelkast maken de kinderen van een lege schoendoos, waarin op de bodem allerlei voorwerpen worden geplaatst: een omgekeerde beker, een glas, een blikje, een stuk aluminium of een kopje. In de bovenzijde komt een gleuf, waardoor een touwtje met een steentje eraan vastgeknoopt heen en weer kan worden bewogen. Trommels kunnen de kinderen maken door lege draagkartons, vaatjes van wasmiddelen, blikjes of kartonnen kokers met cellofaan te overspannen.

3 Rasp- en wrijfinstrumenten

Stukjes schuurpapier op twee luciferdoosjes plakken en de doosjes over elkaar wrijven.

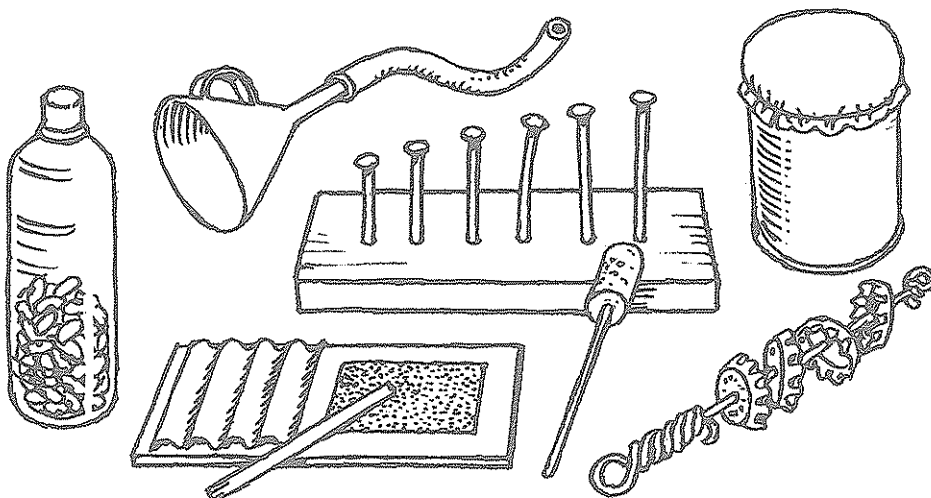
Op een plankje een stuk schuurpapier en een stuk ribkarton plakken. Daarna met stokjes over het schuurpapier, over het ribkarton of over beide schrapen (geribde blikjes zijn ook geschikt).

4 Schudinstrumenten

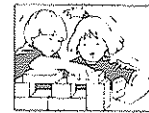
Rammelstokken maakt u door met een spijker een gat te slaan in metalen doppen en dekseltjes en door alle gaatjes een stukje ijzerdraad te steken. De uiteinden van de draad ombuigen!

Van een plastic fles gevuld met bonen, kralen of kiezelsteentjes is snel een rammelfles gemaakt.

Instrumenten maken op zich is al leuk, maar er ook echt mee spelen is nog leuker.

Situatie

Werkles

Bedoeling

Ontdekken van en ervaringen opdoen met tijdsbeleving (ritme, maat, tijdsduur) (15.1). Rangschikken van gebeurtenissen en processen (werkvolgorde) (15.2.2). Ervaren en kennis opdoen met en van eenvoudige natuurverschijnselen (blazen, trillen, schudden, schuren) (16.8).

Materiaal

Trechtertjes en bekertjes. Ribkarton, schuurpapier en plankjes (20 x 10 x 2 cm), lijm. Spijkers, kurk, hamer, grote spijker of stopnaald. Schoendoos, een glas, blikje, stuk aluminium, kopje, touwtje met steentje eraan. Draagkarton, vaatje, blik, cellofaan. Metalen doppen, dekseltjes, ijzerdraad. Plastic fles, bonen, kralen, kiezelsteentjes.

Organisatie

U kunt regelmatig voor een groepje kinderen materiaal klaarleggen.

U kunt ook allerlei subgroepjes tegelijk verschillende instrumenten laten maken. Dit vraagt wel meer organisatie. U kunt vooraf afspraken maken of juist meer experimentelerend laten werken.

Jaarkalender

Zeer geschikt rond feestdagen als verjaardag, Sinterklaas, stads- of dorpsfeest.

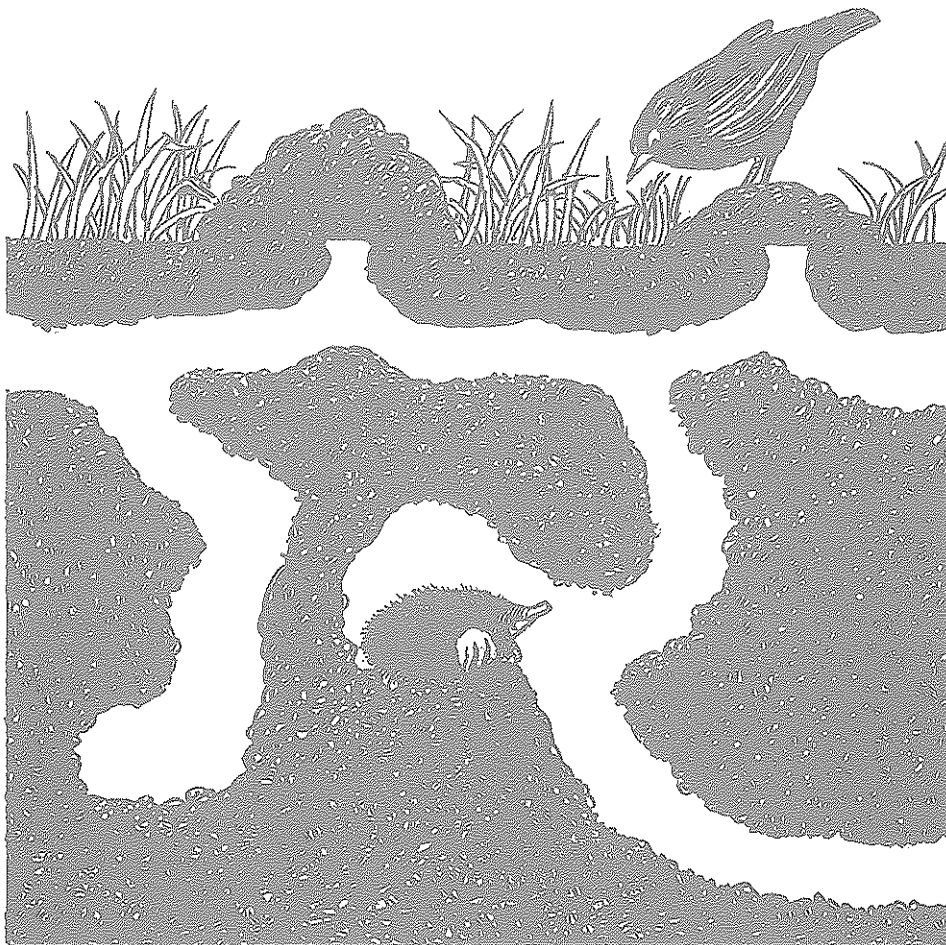
Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Kunnen de kinderen zelf tot resultaat komen of is structureren van de werkvolgorde noodzakelijk?

Zijn er kinderen die opvallend zelfstandig kunnen werken? Ontstaan er eigen 'uitvindingen'?

Vogels kunnen nestjes bouwen in een boom, een heg of zelfs bovenop een schoorsteen. Hoe doen ze dat toch? Mollen graven gangen en lopen onder de grond van links naar rechts. Hoe weten ze nou waar ze uitkomen? Bevers kunnen dammen bouwen. Ze gebruiken daar heel lange boomstammen voor. Hoe krijgen ze dat allemaal voor elkaar?

Het is onmogelijk dit alles aan de kinderen duidelijk te maken zonder gebruik te maken van aanschouwelijk materiaal. Kijk daarom in het documentatiecentrum van uw school en zoek boeken met duidelijke illustraties. De illustraties gaan steeds over knappe prestaties van dieren. Dia's zijn natuurlijk ook heel geschikt. U verzamelt het materiaal op een groepstafel die u in het midden van de kring heeft gezet. Spreek uw bewondering uit over iets dat u heel knap van de dieren vindt. Stel daarna vragen in de trant van:

Waarom zal een ... dat zó doen?

Waarom denk je dat ze dit materiaal gebruiken?

Is dat voor de veiligheid of om een andere reden?

Beschermt het dier iets? Zichzelf misschien of zijn jongen?

Waarom zoekt een dier beschutting? Alleen tegen de regen? Tegen slecht weer? Waartegen nog meer?

Tijdens de werkles kunt u de boeken in het boekenrek plaatsen, zodat ze nog eens bekeken kunnen worden. Het is zinvol om de kinderen een collage te laten maken van/over dieren. Laat hen hiervoor plaatjes uit tijdschriften halen. Een verdere specificatie van het thema 'dieren' is natuurlijk ook mogelijk: 'dieren om het huis', 'dieren in het bos' en 'dieren in het water'.

In plaats van een collage kunt u ook een 'dierenboek' of een grote dieren-kijkplaat laten maken.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Ervaringen en kennis opdoen met en van dieren (16.4).

Materiaal

Boeken en diaserie's uit het documentatiecentrum van uw school of van de openbare bibliotheek.

Organisatie

Bekijk van tevoren welk materiaal er op school aanwezig is én geschikt voor uw groep.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Zijn de kinderen verbaasd te zien wat dieren zoal kunnen maken?

Hebben ze concrete ervaringen met eigen dieren?

Begrijpen ze waarom een en ander juist op die manier gemaakt wordt?

In het voorjaar gaan de vogels op zoek naar plekjes waar ze kunnen nestelen. Rondom de school wordt er ook gezocht naar broedplekjes. Voor kinderen is het een hele ervaring om dit van dichtbij te kunnen meemaken. U kunt beginnen met een kringgesprek over vogels uit de omgeving van de school. Kunt u aan een oud nest komen, dan is het leuk om eens goed te kijken waar dat van gemaakt is en hoe kunstig het in elkaar zit. Ook een nestkastje kunt u bespreken. De volgende onderwerpen kunnen in het gesprek aan bod komen:

- Welke vogels zie je buiten?
- Hebben alle vogels dezelfde naam?
- Hoe zien vogels eruit?
- Zijn er ook mannetjes en vrouwtjes?
- In het voorjaar leggen vogels eitjes. Hoeveel?
- Waar leggen ze die eitjes?
- Hebben alle eitjes dezelfde grootte en dezelfde kleur?
- Hoe zien vogelnestjes eruit?
- Maken alle vogels hun eigen nestje?
- Wat eten jonge vogeltjes?
- Wie zorgt er voor het eten?

Na dit kringgesprek gaan we timmeren. Meesjes nestelen graag in kastjes. Deze nestkastjes kunt u samen met de kinderen maken. De losse onderdelen moeten van tevoren wel op maat gezaagd worden. Daarna kunnen de kleuters in de timmerhoek onder uw begeleiding of met de hulp van 'timmerouders' zelf aan de slag. Het dakje en het vlieggat zullen nog wel te moeilijk zijn. Vergeet niet dat het dakje er na de broedperiode afgehaald moet kunnen worden, want dan moet het kastje worden schoongemaakt. Als de kastjes klaar zijn, worden ze buiten opgehangen. En nu maar afwachten of de woonruimte betrokken wordt! Het is natuurlijk ideaal, als je vanuit de klas de vogels kunt zien.

Situatie

Kring

Hoekenwerk

Bedoeling

Bekijken en vergelijken van dieren rondom de school (16.4.4).

Materiaal

Afbeeldingen van vogelnestjes. Kijkt u eens wat er in het documentatiecentrum staat. Materiaal en gereedschap voor het maken van nestkastjes.

Organisatie

Zorg dat de afbeeldingen duidelijk zijn, alle kinderen in de kring moeten die goed kunnen zien.

Hebt u een timmerhoek? Het voorbereide materiaal moet klaarliggen.

U zult de kinderen in de timmerhoek regelmatig moeten helpen; ouderhulp is een geschikte oplossing.

Jaarkalender

Dit is een activiteit voor in het voorjaar.

Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

De activiteit in de timmerhoek is vooral geschikt voor kinderen van groep 2.

Observatie/evaluatie

Hebben de kinderen de informatie opgenomen?

Nemen ze actief deel aan het gesprek?